

Lunds universitet Dennis Lundström
Avd. för litteraturvetenskap, SOL-centrum
Handledare: Rikard Schönström
2020-01-11

LIVK10

På Spaning med Sven Anér

En analys av litterära grepp i Sven Anérs *Polisspåret*

Innehåll

1	Inledning	2
1.1	Introduktion.....	2
1.2	Undersökningens syfte och frågeställningar	3
1.3	Sven Anér och polisspåret – bakgrund.....	3
1.4	Tidigare forskning	5
1.5	Teori och metod	7
1.5.1	Fabula och syuzhet	7
1.5.2	Främmandegöring och bekantgöring.....	8
2	Analys	10
2.1	Dagboksformen	10
2.1.1	Dagboken för en publik	13
2.2	Journalisten som detektiv	15
3	Avslutande reflektion.....	18
4	Käll- och litteraturförteckning.....	20

1 Inledning

1.1 Introduktion

Den 28 februari 1986 sköts Sveriges statsminister Olof Palme till döds på öppen gata mitt i centrala Stockholm. Trots att det skedde framför en skara ögonvittnen och att polis var snabbt på plats har ingen dömts för mordet. Palmeutredningen är världens största och dyraste polisutredning. Trots det kunde man inte åstadkomma några resultat förrän chefsåklagare Krister Petersson beslutade att lägga ner förundersökningen i juni 2020.

Redan kort efter mordet började kritiken hopas mot polisen i allmänhet och spaningsledare Hans Holmér i synnerhet. En av utredningens skarpaste kritiker var journalisten och författaren Sven Anér som fram till sin död 2018 var en av de mest aktiva och profilerade s.k. ”privatspanarna”. Kritiken stannade inte vid att polisen hade utfört utredningen på ett undermåligt sätt. En del personer, Anér inkluderad, började rikta allvarliga anklagelser om att någon eller några inom polisen medvetet försvårade mordets uppklarande. Anklagelserna fick fäste och till slut beslutade riksdagen att man skulle granska Palmeutredningen eftersom ”Riksdagen ansåg att den misstro som kunde finnas mot myndigheternas vilja att så grundligt som möjligt utreda alla omständigheter kring mordet, kunde vara skadlig för vår demokrati och vårt rättssamhälle.”¹

Sedan den där februarinatten har det skrivits hyllmeter om mordet, det finns ett stort antal filmer, tv-serier och podcasts på ämnet. Podcasten *Palmemordet* är uppe i 264 avsnitt sedan den 15 februari 2016, stå-upp komikern Johannes Finnlaugsson turnerade land och rike runt med sin föreställning *Johannes Finnlaugsson löser Palmemordet* så sent som 2016.² Våren 2020 släppte SVT storsatsningen *We got this*, en dramakomedi om ett gäng privatspanare som till slut löser mordgåtan. Mordet har i det närmaste blivit ett modernt Jack Uppskäraren-mysterium med en uppsjö olika teorier som tillkommit utanför polisens egen utredning. Detta trots att det fortfarande finns ytterst lite information från utredningen tillgänglig för allmänheten. Den här undersökningen handlar om en av dessa böcker, en av de som kanske haft störst inflytande utanför den inbitna sfären, *Polisspåret: mordet på Olof Palme* av Sven Anér.³

¹ SOU 1999:88 *Granskningskommissionens betänkande i anledning av Brottsutredningen efter mordet på statsminister Olof Palme*, (Stockholm 1999). s. 22.

² 264 avsnitt finns publicerade den 6 januari 2021.

³ Sven Anér, *Polisspåret: mordet på Olof Palme*, Göteborg 1988.

1.2 Undersökningens syfte och frågeställningar

Den s.k. privatspanar-litteraturen har en särskild karaktär och skiljer sig på flera plan från genrer som true-crime, deckarromaner och reportageböcker. Trots att det har författats en stor mängd litteratur inom den här särskilda genren om mordet på Olof Palme har det inte genomförts någon litteraturvetenskaplig undersökning på dessa verk. Ett brett syfte med föreliggande undersökning är således att påbörja en igenfyllning av det tomrum som litteraturvetenskapen här har lämnat.

Det avgränsade syftet med undersökningen är att genom litteraturvetenskapliga metoder analysera de litterära grepp Sven Anér använder sig av samt vilka funktioner greppen fyller i boken. Genom att visa hur ämnets teorier och metoder på ett fördelaktigt sätt kan användas för att undersöka litteratur som ligger på gränsen mellan fiktion och sakprosa hoppas jag kunna bredda det litteraturvetenskapliga fältet. Daniel Helsing har tidigare visat på litteraturvetenskapens fruktbarhet när det gäller undersökningar av populärvetenskaplig facklitteratur.⁴ Som en förlängning av detta hoppas jag som sagt kunna visa hur dessa metoder kan användas även på litteratur som befinner sig i gränslandet mellan fakta och fiktion. Dessutom ser jag det som viktigt att litteraturvetenskapen analyserar litteratur som inte tillhör kanon, böcker som kanske inte lästs av väldigt många men som betyder väldigt mycket för en liten grupp i samhället.

Utifrån dessa syften blir undersökningens frågeställningar således:

- Vilka skönlitterära grepp använder Sven Anér i *Polisspåret: mordet på Olof Palme*?
- Vilka funktioner fyller de litterära greppen för Sven Anér?

1.3 Sven Anér och polisspåret – bakgrund

Sven Anér (1921–2018) arbetade som journalist vid både Sveriges Television och Dagens Nyheter. Vid sidan av sitt journalistiska arbete var han dessutom en aktiv debattör i frågor om allt från bildskärmar och kärnkraft till Estoniakatastrofen och Palmemordet. *Polisspåret* var det första av ett antal verk som Anér skrev om Palmemordet och den efterföljande utredningen. Hans sista bok på ämnet, *Palmemordet: Då Sverige störtök ner i ett moraliskt*

⁴ Daniel Helsing, *The literary construction of the universe: narratives of truth, transcendence, and triumph in contemporary Anglo-American popularizations of physics and astronomy*, Lund 2019, Lund University Press, Diss: Lunds universitet 2019.

kärr - hur tar vi oss upp? publicerades så sent som 2016, bara två år före Anérs död. Mellan 1993–2005 gav han ut nyhetsbrevet *Palme-nytt* och fr.o.m. 2009 till 2017 bloggade han om saken på <http://svenanerpalmemordet.blogspot.com/>. Anér skrev även ett par böcker och gav ut ett nyhetsbrev om Estoniakatastrofen. Anér var en produktiv och debatterande skribent som vägrade att acceptera ”maktens” berättelse. Inom den kunskapsgemenskap som Palmemordet utgör åtnjuter han fortfarande en stor respekt (oavsett vad man anser om hans egna teorier om mordet) för sin förmåga att få fram material från myndigheter, något han visar i *Polisspåret*.⁵

Polisspåret: mordet på Olof Palme publicerades 1988 och kom till under hösten 1987, alltså har boken producerats ungefär två år efter mordet. Boken har formen av en dagbok som utspelar sig mellan oktober och december 1987 där polisspåret, enligt baksidestexten, tar form. Varje dagboksanteckning har, utöver en datering, en rubrik som sammanfattar ungefär vad anteckningen handlar om.

Själva spåret polisspåret är enligt granskningskommissionen ”[...]misstanken att polisen som sådan eller en grupp inom polisen varit inblandad i mordet”.⁶ Det finns inte, och har egentligen aldrig funnits, ett avgränsat polisspår. Snarare är begreppet en samlingsterm för alla olika misstankar och spår som har kopplingar till polismyndigheten på något sätt. Sven Anér börjar sin bok med det som får sägas vara den första misstanken mot polisen: ”Buss 43”. Det är tv-producenten Lars Krantz som ska ha sett polisman D och polisman E på en busshållplats i närheten av mordplatsen.⁷ Krantz kunde känna igen de båda polismännen då han dagen efter mordet var på plats i egenskap av journalist vid en rättegång där de båda polismännen var närvarande. Under bokens gång får Anér ett tips från en polis han känner, Roland Öhrn. Den här historien finns med i granskningskommissionens betänkande under rubriken *Polisman E*.⁸ I korthet handlar det om att det ska ha hittats en SS-hjälm och walkie-talkies i en lägenhet som tillhörde polisman E. Ett av bokens främsta teman är att Sven Anér skriver om den här typen av oegentligheter och misslyckas med att få sina texter publicerade i massmedia. Mot slutet kommer verkets pièce de résistance: att tidsangivelsen för den första polispatrullens ankomst till mordplatsen är felaktig, vilket ses som ett bevis för att något inte står rätt till i utredningen.

⁵ Tobias Henricsson, ”175. Sven Anér” *Palmemordet* avsnitt 175, 2019-06-05.

<https://play.acast.com/s/palmemordet/175.svenaner>

⁶ SOU 1999:88, s. 273.

⁷ SOU 1999:88, s. 355. Benämningarna polisman D&E kommer från granskningskommissionens rapport. Lars Krantz benämns som Lars K i rapporten men eftersom Krantz själv skrivit en bok om saken är det knappast relevant att anonymisera honom här.

⁸ SOU 1999:88, s. 359.

1.4 Tidigare forskning

Det finns ingen tidigare litteraturvetenskaplig forskning gjord på det material som undersöks här. Det finns inte heller någon forskning gjord på andra liknande böcker om Palmemordet. Närmast kommer man genom den forskning som har gjorts om mordet på John F. Kennedy och inom litteraturvetenskapen framförallt undersökningar av Don DeLillos *Libra*. Den här forskningen är tyvärr inte relevant för den här undersökningen då vetenskapen runt Kennedy-fallet främst fokuserar på konspirationsteorier och *Libra* är en ren skönlitterär, kontrafaktisk bok. I den här undersökningen kommer jag inte att undersöka *Polisspåret* utifrån en sådan premiss då det med begreppet ”konspirationsteori” följer en hel del medvetna och omedvetna innebörder. Skulle jag analysera den här boken utifrån en sådan förutsättning skulle jag inte ta boken för vad den är med ett objektiva och analyserande sinne. Istället har jag riktat blicken mot den forskning som gjorts på de litterära grepp som här analyseras och undersökningar som analyserar sakprosa med litteraturvetenskapliga metoder.

I sin avhandling från 2019 visar litteraturvetaren Daniel Helsing på ett framgångsrikt sätt hur man kan använda litteraturvetenskapliga verktyg för att analysera populärvetenskaplig sakprosa. Utöver att identifiera återkommande litterära tekniker inom genren kan Helsing dessutom fastställa vilka funktioner dessa tekniker fyller för författarna:

Popularizers use literary techniques and rhetorical strategies to construct and explain science, to represent the universe and humankind’s place in the universe, and to evoke emotional responses. [...] Romantic tropes and themes such as the exploratory voyage and the genius figure; literary genres such as the detective novel; protagonists of different kinds; and scale comparisons to evoke a sense of awe and wonder.⁹

Jag vill hävda att Sven Anérs *Polisspåret* har större likheter med populariserande vetenskapslitteratur än med klassiska detektivromaner. Själva syftet med boken är att polisspåret ska bli känt av allmänheten – populariserat. På så sätt har Sven Anér och *Polisspåret* mer gemensamt med Rachel Carson och *Silent spring* än med Agatha Christie och *Mordet på Orientexpressen*. Därför kommer det vara relevant att jämföra mina resultat med de Helsing presenterar.

Ytterligare en forskare som har undersökt populärvetenskapliga böcker är fysikern och medievetaren Felicity Mellor. Mellor identifierade redan 2003 tre genremässiga sätt att skriva

⁹ Helsing, s. 253.

populärvetenskap på: ”Indeed, it is possible to identify three main modes of address: the narratival, the expository and the investigative.”¹⁰ För den här undersökningen är det framförallt den undersökande formen (*investigative*) som är intressant. Mellor menar att det inte är en särskilt vanlig form inom genren men det finns ett exempel som sticker ut:

The most well-known example of an investigative popular science book is Rachel Carson’s *Silent Spring* (1963). Such books are usually written by journalists, activists or academics from disciplines other than the natural sciences. Because they often take an overt political stance, these books may not always be labelled as popular science even though they offer non-specialist accounts of scientific issues.¹¹

Polisspåret behandlar inte ett vetenskapligt ämne. Samtidigt är Sven Anér ingen brottsutredare utan erbjuder en lekmands syn på ett specialistämne (mordutredning). Att dessutom anklaga någon eller några inom polismyndigheten för att på något sätt vara inblandade i mordet på Sveriges statsminister får sägas vara ett politiskt ställningstagande. Likheterna mellan den position som Rachel Carson befann sig i när hon skrev *Silent Spring* och den Sven Anér befann sig i när han skrev *Polisspåret* är alltså tämligen lika: båda skriver om ett ämne där de inte är specialister och båda argumenterar mot specialisternas konsensus. Retorikern och filosofen Mollie K. Murphy har undersökt Carsons retoriska strategier i debatten som följde efter att *Silent Spring* publicerades. Murphy menar att Carson medvetet och framgångsrikt lyckades rama in debatten om bekämpningsmedel som en fråga för allmänheten och inte endast vetenskapen: ”In *Silent Spring*, Carson framed the public as victims oblivious to the fact that they were being poisoned [...]”.¹²

Det är tydligt att formen och språket är viktigt i litteraturvetenskapliga undersökningar av sakprosa, om så det är ”populariserande”, utredande eller argumenterande böcker. *Polisspåret* är skriven i dagboksform, därför är det relevant att se vad forskningen säger om just dagboken som form. En av de ledande experterna på dagboksformen är litteraturvetaren Philippe Lejeune som har listat fyra av dagbokens främsta funktioner: “[...]expression, reflection, memory, and the pleasure of writing.”¹³

¹⁰ Felicity Mellor, “Between Fact and Fiction: Demarcating Science from NonScience in Popular Physics Books.” *Social Studies of Science*, 2003: 4 s. 511.

¹¹ Mellor, s. 512.

¹² Mollie K. Murphy, “Scientific Argument Without a Scientific Consensus: Rachel Carson’s Rhetorical Strategies in the *Silent Spring* Debates.” *Argumentation and Advocacy*, 55: 3, 2019, s. 199.

¹³ Philippe Lejeune, *On diary*, red. Jeremy D. Popkin & Julie Rak, övers. Katherine Durnin, Honolulu 2009, s. 194.

I svensk kontext har Ika Jorum skrivit om dagboksformen inom skönlitteraturen, där den enligt henne främst verkar vara en genre som riktar sig mot ungdomar, i synnerhet unga flickor.¹⁴ Även Anna Möller-Sibelius har skrivit om dagbokens funktioner i sin undersökning av den finlandssvenske författaren och poeten Kerstin Söderholms dagböcker. Möller-Sibelius betonar bland annat hur Söderholm medvetet skrev sin dagbok för att den senare skulle publiceras, vilket troligtvis i hög grad påverkade innehållet.¹⁵

Utöver dagboksformen fokuserar den här undersökningen på stereotypen ”den utredande journalisten”. Medievetaren Joe Saltzman har identifierat den utredande journalisten som en av de vanligaste journalist-stereotyperna inom populärkulturen och menar att kopplingen mellan journalism och detektivarbete är naturlig då de båda yrkena handlar om att lösa mysterium.¹⁶ Medievetarna Patrik Åker och Andrei Rogatchevski har undersökt ett antal romaner där huvudpersonen är en utredande journalist och menar i likhet med Saltzman att kopplingen är självklar då journalister och detektiver arbetar med att finna sanningen.¹⁷

1.5 Teori och metod

Som framgår av föregående kapitel finns det ingen forskning på materialet jag undersöker, ingen vägledning om vilka metoder eller teorier som fungerar eller inte fungerar. Begreppen och de teoretiska verktygen jag presenterar i det här kapitlet är de som visat sig vara mest fruktbara för de forskare som har varit närmast ämnet jag undersöker.

1.5.1 Fabula och syuzhet

I sin undersökning av utredande journalister använder Åker och Rogatchevski begreppen ”fabula” och ”syuzhet” och hänvisar till narratologen Tzvetan Todorov:

The crime fiction genre, especially the whodunit, is used by Todorov (1977, chap. 3) as a prime example of how this distinction works. The detective’s task is to reconstruct a coherent story of what is absent—how the crime was committed and what really

¹⁴ Ika Jorum, ”Jag längtar så; Dagbok, brev och dikt i den moderna, svenska ungdomsromanen.” *Barnboken*, 29: 1, 2011, s. 38–41.

¹⁵ Anna Möller-Sibelius, ”Endast med sig själv eller ett med sin kultur? Självframställning och idealism i Kerstin Söderholms dagbok” *Samlaren*, 2017 s. 76.

¹⁶ Joe Saltzman, *Analyzing the Images of the Journalist in Popular Culture: A Unique Method of Studying the Public’s Perception of Its Journalists and the News Media*, San Antonio, 2005 s. 32.

¹⁷ Patrik Åker & Andrei Rogatchevski, ”The Journalist as a Detective: The Media Insights and Critique in Post-1991 American, Russian and Swedish Crime Novels” *Journalism Studies*, 21:5, 2020, s. 583.

happened (fabula)—while the narrator simultaneously describes the present story, i.e., the story of the detective's investigation (syuzhet).¹⁸

Litteraturvetenskapligt härstammar begreppen från den ryska formalismen och mer specifikt från Viktor Sjklovskij. Så som Sjklovskij delade upp begreppen kan man förstå syuzhet som en främmandegjord fabula (berättelse).

Shklovsky observes that the basic pattern of any story (fabula) essentially reproduces a familiar pattern, imitating the sorts of temporal and causal sequence of events found in real life. But there is nothing artistic, poetic, or literary in such patterns. [...] But, for Shklovsky, it is plot which transforms story into poetic or literary narrative through the artistic process of re-arranging, re-presenting, and explicitly distorting familiar patterns so as to render them strange and wonderful. [...] And for Shklovsky, plot rather than story is interesting because it is only through plot (*syuzhet*) that these devices come into play.¹⁹

För den här undersökningen är begreppen relevanta inte bara för att *Polisspåret* har spår av en deckarroman. Dagboksformen förutsätter en kronologiskt sammanhängande berättelse, men samtidigt är det inte en riktig dagbok och har som sagt deckar-element i sig, vilket tyder på att det här analytiska konceptet kommer att vara användbart i undersökningen.

1.5.2 Främmandegöring och bekantgöring

När Daniel Helsing räknar upp några av de litterära grepp som han har identifierat i de verk han undersöker nämner han två begrepp som även de härstammar från den ryska formalismen: "[...] defamiliarization to establish science as the foundation of truth and meaning; figurative language and narratives to refamiliarize the reader with a universe defined by science [...]"²⁰.

Främmandegöring (*defamiliarization, ostranenie*) är ett begrep som myntades av Sjklovskij 1917 i essän *Konsten som grepp (Iskusstvo kak priem)*. I essän definierar Sjklovskij vad det är som särskiljer det poetiska språket från det vardagliga, litteraturen från sakprosan. För Sjklovskij ligger skillnaden i litteraturens förmåga att "främmandegöra" verkligheten. Våldigt grundläggande handlar det om att litteraturen kan få läsaren att uppleva vardagliga ting från

¹⁸ Åker & Rogatchevski, s. 584.

¹⁹ Genevieve Liveley, *Narratology*, Oxford 2019, s. 113-114.

²⁰ Helsing, s. 253.

nya perspektiv, och därmed betrakta verkligheten på ett nytt sätt.

Helsing visar i sin avhandling hur populärvetenskapliga författare använder sig av främmandegöring för att få läsaren att ändra sin världsbild och etablera vetenskapen som den logiska förklaringsmodellen för hur universum fungerar. Men att bara främmandegöra verkligheten är inte det enda populärvetenskapliga författare gör:

[...] defamiliarization is only part of what popularizers do to convey science. Equally important is what comes afterward: familiarizing the reader with science and the universe as viewed through the lens of science; situating the reader in a cosmic-scientific context. But in order to get there, the ordinary world is typically defamiliarized.²¹

Vi har redan slagit fast att *Polisspåret* påminner mycket om den populärvetenskapliga genren. Eftersom Sven Anér har som mål med boken att visa för läsaren att det är något som inte stämmer med polisens berättelse och måste övertyga läsaren om att det finns en annan sammanhängande berättelse bör även begreppet bekantgöring vara värdefullt för analysen. Bekantgöring fungerar här som en direkt översättning av engelskans ”refamiliarization” och används då det inte finns något bra svenskt ord för konceptet.²² Helsing förklarar bekantgöringens funktion på följande sätt: “[...] to refamiliarize people with the cosmos—to, in effect, formulate a purportedly secular and scientifically based creation myth that grounds meaning and provides emotional satisfaction and spiritual connection.”²³ Man kan anta att Anér behöver bekantgöra läsaren med den nya berättelsen efter att läsaren övertygats om att polisens skildring inte stämmer.

Det är viktigt att poängtera att jag inte är ute efter att göra en analys helt byggd på narratologi, främmandegöring eller bekantgöring. Dessa teoretiska koncept fungerar som metodologiska verktyg för att svara på undersökningens frågor. Jag ämnar inte bevisa någon teoretisk inriktnings överlägsenhet.

²¹ Helsing, s. 164.

²² Begreppet används inom svensk semiotik, men inte alls lika mycket inom svensk litteraturvetenskap.

²³ Helsing, s. 174.

2 Analys

2.1 Dagboksformen

På baksidan av *Polisspåret* kan man läsa ”Uppgifter stämmer inte, uppgifter går inte ihop – och i Sven Anérs dagbok från oktober-december 1987 tar POLISSPÅRET form.”²⁴ Om man förutsätter att man med ”POLISSPÅRET” menar själva spåret och inte boken i fråga antyder citatet att boken är en autentisk dagbok där läsaren tillsammans med Anér kommer att staka ut teorin.

Den amerikanske litteraturvetaren Lawrence Rosenwald har definierat dagboksformen som ”a chronologically ordered sequence of dated entries addressed to an unspecified audience.”²⁵ *Polisspåret* följer genrekonventionen och utspelar sig mellan den 8 oktober och den 15 december 1987 där varje dagboksanteckning är daterad. Utöver en datering markeras varje ny anteckning även med en kapitelrubrik som sammanfattar innehållet i kapitlet, vilket bryter mot dagboksformen och visar att det här är en dagbok som är tänkt att läsas.

Förutom rubrikerna talar Anér med jämna mellanrum till läsaren, han återger radioprogram och skriver *om* boken ur ett metaperspektiv. Det här bryter mot dagboksformen och visar att det inte är en oredakterad inblick i Anérs liv läsaren får ta del av. Det här aktualiserar frågan: varför dagboksformen? Formen är inte konvention varken inom ”Palme-litteratur” eller i det Mellor kallar för *investagatory journalism*. Att presentera spåret genom dagboksformen är ett val Anér har gjort för att det fyller en funktion.

Enligt Philippe Lejeune fyller dagboken fyra primära funktioner: uttryck (*expression*), reflektion (*reflection*), minne (*memory*), och skrivglädje (*the pleasure of writing*).²⁶ Den första funktionen, uttryck, delar Lejeune upp i två delar: ”att släppa” (*to release*) och ”att kommunicera” (*to communicate*). I fallet *Polisspåret* är det främst ”att kommunicera” som är relevant:

To communicate. You empty your heart out onto paper because you are alone, unable to pour it out to a friendly ear. "Dear Diary," or "Dear Kitty," as Anne Frank wrote. The "end" of a diary can come simply because this problem has been resolved: you meet a person with whom you can talk or to whom you can write.²⁷

²⁴ Anér, baksida.

²⁵ Lawrence Rosenwald, *Emerson and the art of the diary*, New York 1988, s. 5.

²⁶ Lejeune, s. 194.

²⁷ Lejeune, s. 194.

Dagbokens funktion som ”ställföreträdande samtalspartner” har också betonats av Ika Jorum.²⁸ Dagboksformen fyller just funktionen som ställföreträdande samtalspartner för Sven Anér. Själva poängen med boken är att kommunicera ut polisspåret till allmänheten men vägen via massmedia är stängd för Anér.

Med Dagens Nyheter och Göran Beckérus händer det som jag innerst inne fruktat. Trots att artikeln antogs av Beckérus vid ett personligt sammanträffande på DN den 6 november och förklarades vara ”bra” publicerar DN i stället två (!) artiklar rörande polisspåret i tidningen den 11 november, av Wilhelm Agrell och av Kanalen-redaktionen. Till mig varken ringer eller skriver Beckérus, och artikeln kommer inte i retur. Märkligt. Är min artikel efterhandscensurerad för att jag nämner Lars Krantz? Men Beckérus kan väl lyfta på en lur, DN har väl telefonabonnemanget kvar? Jag känner mig en kort stund klart förnedrad. Men bara en kort stund... Tydligt är detta polisspår så *otroligt* känsligt att en debattredaktör på en stor tidning anser sig kunna uppträda mot all etikett.²⁹

När Anérs före detta arbetsgivare Dagens Nyheter inte vill lyssna på honom vänder han sig till sin dagbok för att, som Lejeune uttrycker det, tömma sitt hjärta. I förlängningen menar Lejeune att dagboken därför får sitt naturliga avslut när författaren hittar en verklig samtalspartner. För författaren Sven Anér blir den tilltänkte läsaren av boken just den person som han kan skriva till eller prata med: ”Jag slutar den här boken om *Polisspåret*. Läs boken, läs den med skarpa och kritiska ögon. Läs den – och ta reda på hur många hundra naturliga förklaringar det skulle behövas för att det *inte* ska finnas ett polisspår.”³⁰ Citatet visar tydligt hur Anér äntligen har funnit någon att skriva till, den tilltänkte läsaren, och att han därför väljer att avsluta sin dagbok.

Lejeunes tredje funktion, minne, beskrivs som följer: ”To build a memory out of paper, to create archives from lived experience, to accumulate traces, prevent forgetting, to give life the consistency and continuity it lacks.”³¹ Minnesfunktionen är högaktuell i det här fallet. Boken består till stor del av inklippta tidningsartiklar, utskrifter av radioprogram, kopior av brev etcetera.³² Inklippen gör att boken i det närmaste kan fungera som en uppslagsbok för den

²⁸ Jorum, s. 38–41.

²⁹ Anér, s. 175.

³⁰ Anér, s. 246.

³¹ Lejeune, s. 194.

³² Eftersom undersökningen inte har som syfte att bedöma sannolikheten i själva spåret ägnar jag ingen tid i brödtexten åt dessa dokument men för den intresserade kan jag meddela att de flesta dokumenten (åtminstone de som finns omnämnda i granskningskommissionen) verkar vara autentiskt återgivna.

som är intresserad av polisspåret, ett arkiv strukturerat efter datum med kommentarer från arkivskaparen.

Själva dagboksformen dyker upp som ett diskussionsämne i boken då en ”kollega” kritiserar Anér för att skriva om polisspåret i dagboksform. ”Jag vidhåller att det är intressant inte bara vad jag har kommit fram till utan också hur jag jobbat. För jag är ju inte bara skribent, utan jag försöker ju också aktivt påverka skeendet. Så jag framhårdar med min dagbok.”³³ Anér ger här uttryck för det Lejeune beskriver, han ”bygger ett minne” av sin arbetsprocess. Det är intressant med den självmedvetenhet som letar sig fram här, att Anér rakt ut skriver att han aktivt försöker påverka skeendet. Åker och Rogatchevski skriver om ett tema som är vanligt i böcker som handlar om utredande journalister: “If the journalist becomes too personally involved in the story, the risk is that he/she then loses the critical judgment and ends up reporting something that is not supported by the facts.”³⁴ Genom att dokumentera sin arbetsprocess kan Anér visa att han inte är ”too personally involved” och läsaren kan själv bedöma Anérs journalistiska integritet. Den här öppenheten får läsaren att känna en form av tilltro till Anér. Han är, tillskillnad från Palmeutredningen, helt öppen med sin arbetsprocess och går därför att lita på. Anérs minnesbyggande återkopplar också till det som nämndes ovan om formen, dagboken är skriven i stunden för att minnet ska vara så exakt som möjligt, författaren ska inte kunna gå tillbaka och ändra på sitt minne.

Dagboken som form har ytterligare en effekt på boken. Formen, en sekvens av kronologiskt ordnade kapitel, borde se till att handlingen inte blir främmandegjord. Men redan i inledningen av boken finns en passage som tydligt bryter kronologin:

Landar på Erik Dahlbergsgatan utanför gaveln på K 1, just där jag en gång under kriget röt ’Prins! Vakt nummer två, ingen passering!’, varvid denne prins Gustaf Adolf, som jobbade som regementskvartermästare och nu rastade en av sina fina hästar, kastade mig en lätt glåmig blick och sade, inte helt ovänligt: ’Ah håll käften va, Anér!’, vilket var roligt sagt av denne möjligen något misskände person. Vi kände varann sedan hopptävlingar före kriget.³⁵

”Gaveln på K 1” fungerar för Anér som madeleinekakan för Proust: när han stiger av bussen kastas han in i ett ofrivilligt minne. Förutom att citatet markerar en litterär ambition, en signal

³³ Anér, s. 96.

³⁴ Åker & Rogatchevski, s. 588.

³⁵ Anér, s. 8.

till läsaren att den här boken inte bara är en torr fackbok, skulle man kunna hävda att detta är ett sätt att bryta av den kronologiska berättelsen, ett litterärt grepp. Men passagen är relativt kort och används inte för att gå in i ett längre narrativ. Istället blir greppet en verklighetstrogen beskrivning av hur man ibland kan kastas in i ofrivilliga minnen. Det finns dock exempel där Anér tydligt bryter formen och skiljer på fabula och syuzhet. Allra tydligast är de kommentarer som är riktade till läsaren tillsammans med programutskriften (som bokstavligen inte kan ske i presens då det är avskrifter).

Trots ett antal exempel där Anér medvetet bryter den kronologiska berättelsen är det tydligt att det är meningen att läsaren ska uppleva hösten 1987 så som Sven Anér upplevde den. Faktum är att det inte finns något utrymme för Anér att främmandegöra själva bokens handling, vilket vi återkommer till under rubriken *Journalisten som detektiv*.

2.1.1 Dagboken för en publik

Anna Möller-Sibeliuss har undersökt den finlandssvenske författaren och poeten Kerstin Söderholms dagböcker och visat att den är skriven, i likhet med *Polisspåret*, med avsikt att publicera. Möller-Sibeliuss menar att Söderholm på det sättet gjorde hela sitt liv till ett konstverk, genom dagboken. Enligt Möller-Sibeliuss fokuserar Söderholm sin dagbok på sitt konstnärliga skapande. De politiska debatter som rasade i samtiden verkar inte ha tagit någon plats i dagboken. Istället blev formen enligt Möller-Sibeliuss ett sätt ”att försvara sina val och fokusera på sig själv.”³⁶

Det är anmärkningsvärt hur väl det här stämmer överens med *Polisspåret*, trots den stora skillnaden i innehåll mellan de två dagböckerna. Precis som Söderholm skriver Anér sin dagbok med ett mål, den ska handla om en sak och inget annat. Om Söderholms dagbok är centrerad kring hennes konstnärliga skapande så är Anérs dagbok centrerad kring hans journalistiska skapande. Han kan dokumentera intervjuer, tvivel, refuseringar, känslor och allt det som tillhör reporterns arbete. Kanske är det här nyckeln till varför Anérs dagbok inte påminner särskilt mycket om den klassiska bilden av en dagbok. *Polisspåret* innehåller väldigt lite personlig och privat information, det är inte en dagbok med de innersta tankarna som skyddas av ett hänglås högst upp i en garderob.

Tolkar man boken på det sätt som Möller-Sibeliuss tolkar Söderholms dagbok kan man istället se *Polisspåret* som en dokumentation av en arbetsprocess där författaren är väldigt medveten om att denna process ska bli publicerad. Det här spelar med största sannolikhet en

³⁶ Möller-Sibeliuss, s. 76.

mycket stor roll för hur författaren skriver och vad han skriver. Precis som i Söderholms fall kan Anér genom dagboksformen stå oemotsagd. Varken en roman eller ett tidningsreportage skulle kunna innefatta hela arbetsprocessen, alla dokument, telefonsamtal och funderingar som en dagbok kan göra. Utifrån detta synsätt blir Anérs val av form lätt att förstå.

Mollie K. Murphy menar att Rachel Carson medvetet flyttade frågan om besprutningsmedel från det vetenskapliga till det allmänna: “Carson effectively took the pesticide issue outside the norms of peer review and into the hands of the public, whose pressure led President Kennedy to institute the Advisory Committee into the Use of Pesticides.”³⁷ Sven Anér och andra fristående Palme-skribenter gjorde i grunden samma sak som Rachel Carson. Man lyckades få allmänheten att äga mordgåtan lika mycket som polisen (som i det här fallet får sägas vara motsvarigheten till vetenskapsmän när det gäller att lösa mord). När trycket från allmänheten blev för stort granskades hela utredningen på order av riksdagen. Carson var ingen akademiker, så hur ledde hon då i bevis att DDT var farligt? Murphy skriver:

Carson’s arguments in *Silent Spring* were the culmination of years of observing the effects of toxic chemicals first hand. Carson grew up in a farmhouse in Springdale[...] and the potent smells of the local glue factory left a strong impression on Carson’s memory [...] DDT was familiar to the public before *Silent Spring*’s publication, yet few knew it was responsible for killing birds and fish and that circumstantial evidence suggested it could be harmful to humans. [...] In *Silent Spring*, Carson framed the public as victims oblivious to the fact that they were being poisoned[...]³⁸

Sven Anér var ingen polis men genom att skriva dagboken riktad till läsaren blir läsaren delaktig i vad som är ett stort antal observationer av olika oegentligheter kring polisens arbete med Palmemordet. ”Men jag har klart kunnat visa att polisen inte vill ge oss hela sanningen, att polisen friserar sanningen, att polisen skyggar för sanningen. Det är illa nog. Det är otroligt illa nog.”³⁹ Här påstår Anér på ett liknande sätt som Carson att det finns kunskap som hålls undan allmänheten. En sanning som nekas ”oss”. Genom att skriva sin dagbok medvetet för en publik kan Anér på ett effektivt sätt skapa ett band med läsaren, både Anér och läsaren har blivit lurade. Genom att rama in berättelsen om Palmeutredningen som en berättelse om en

³⁷ Murphy, s.195–196.

³⁸ Murphy, s. 198-199.

³⁹ Anér, s. 250.

ljugande myndighet kan Anér argumentera för att det inte längre är specialisterna, polisen, som ska äga frågan om Palmemordet.

2.2 Journalisten som detektiv

Eftersom *Polisspåret* är en självbiografisk bok så är huvudpersonen i boken en grävande journalist, precis som verklighetens Sven Anér. Inom litteraturen är ”journalisten som detektiv” en framträdande stereotyp. Joe Saltzman, som har specialiserat sig på olika stereotyper av journalister inom populärkulturen, skriver följande om journalisten som detektiv:

The reporter as detective is probably one of the most popular categories, since both the journalist and the detective are curious inquirers trying to solve a mystery, whether it be a crime or a complex story. They both try to piece puzzles together to come up with a reasonable conclusion as to what happened, where it happened, when it happened, and to whom it happened as well as how it happened and why it happened.⁴⁰

Åker och Rogatchevski understryker, som tidigare nämnt, även de kopplingen mellan journalism och detektivarbete: “Today, it is often said that we live in an era of post-truth and both journalism (as the Fourth Estate) and crime fiction is about finding the truth. Therefore, it is interesting to study how truth is dealt with in crime fiction during a period of increasing mistrust.”⁴¹ De fortsätter med att betona vikten av journalistisk integritet och korrekta fakta: “Integrity—and, by extension, investigative journalism and human interest—are also related to being accurate with facts and the question of the journalist’s involvement with sources.”⁴² Att den journalistiska integriteten är viktig för Anér framstår som tydligt i boken, han är angelägen att visa att det han skriver är korrekt – och om det inte är korrekt är han beredd att ändra sig. Under rubriken ”Såhär gick det till” skriver Anér en rekonstruktion av vad som kan ha hänt på mordnatten. Han skiljer, med hjälp av kursiv, rak och fet stil, på vad som är bevisat och vad som inte är det. I slutet av anteckningen skriver han: ”Men: nu är det dags för läsaren att själv träda i verksamhet. Gå igenom min rekonstruktion, läs vad som skrivits tidigare i boken i ämnet – och skriv till mig och säg om jag resonerar fel! Adressen är kort: 740 10 Almunge. Jag tackar på förhand för breven!”⁴³

⁴⁰ Saltzman, s. 32.

⁴¹ Åker & Rogatchevski, s. 583.

⁴² Åker & Rogatchevski, s. 588.

⁴³ Anér, s. 244.

Som för att verkligen hamra in sin törst efter sanningen klargör Anér att han inte är intresserad av pengar. Efter kontakt med en utländsk tidning om en möjlig publicering av ”storyn” skriver Anér: ”Det här blir i så fall ingen affär för mig, kanske får jag tillbaka telefonpengarna. Men jag menar att *saken måste fram*, och ofta är det bakvägen över utlandet som svenska nyheter får relief; ett exempel är ju Reeves om kopplingen mellan Palme-mordet och Bofors.”⁴⁴

Enligt Saltzman är den utredande journalisten alltid hjälten: “Next to the war correspondent, the investigative reporter, who always works tirelessly to aid the public, is often the only other legitimate hero of journalism films. He or she usually risks life and limb to get the story that will help the public.”⁴⁵ Utan att ta strukturalistiska motsatspar för givet kan man konstatera att en hjälte förutsätter en fiende. En ”fiende” kan se ut på många olika sätt. Åker & Rogatchevski skriver att ett vanligt tema inom genren är konkurrensen mellan huvudpersonen och andra journalister, redaktören och redaktionen: ”Sometimes the protagonists in the novels even decide to disobey, or simply stay out of reach of, their editor. The reader learns that this is always the right decision, and the journalists are in the end never punished by their editors for disobedience and staying incommunicado.”⁴⁶ Just konkurrensen journalister emellan kommenterar faktiskt Anér vid ett tillfälle i boken: ”Journalister är dubbelbottnade (om vi är!). Dels vill vi smyga med en ’egen sak’, dels är vi lika angelägna att tala om för någon kollega hur duktiga vi är. Det här leder till mängder av ’halva’ förtroenden. Nästan aldrig kniper vi käft helt.”⁴⁷

I *Polisspåret* finns det en tydlig uppdelning mellan ”hjältar” och ”fiender”. Allra tydligast är det vilka som motarbetar vår sanningssökande hjälte: Polisen och massmedia (i synnerhet Dagens Nyheter och Expressen). Det finns flera exempel på hur Anér bokstavligen pekar ut ”massmedia” som antagonist men i det tydligaste kallar han hur de har behandlat polisspåret rakt ut för ett svek: ”Det pyr en ilska inom mig över massmedias snart två år långa svek. Så usel information att Anna-Greta Leijon just ingenting vet om det spår som nu snabbt leder fram mot hela dramats upplösning.”⁴⁸ Att polisen är en antagonist i berättelsen är kanske ett självklart påstående med tanke på vad boken handlar om, men det intressanta är hur han karaktäriserar polisen, och andra myndigheters fiendskap: ”Nytt i min bok – eller i varje fall något som jag tynger på – är mitt understrykande av myndigheternas extrema ovilja att lämna

⁴⁴ Anér, s. 89.

⁴⁵ Saltzman, s. 36.

⁴⁶ Åker & Rogatchevski, s. 586.

⁴⁷ Anér, s. 80.

⁴⁸ Anér, s. 85.

ut uppgifter. Sanna uppgifter. Jag vill föra fram polisspåret till offentlig diskussion, det får vara nyheten.”⁴⁹ De vill dölja sanningen, Anér vill visa sanningen för allmänheten. Förutom att Anér i det här citatet positionerar sig som den journalistiska hjälten ger han också uttryck för precis det Mollie K. Murphy menar att Rachel Carson gjorde med *Silent Spring*, han flyttar över frågan till allmänheten.

På hjälte-sidan finns, förutom Sven Anér, Maja-Lena Rådelius på tidningen *Arbetet*. Det är hon som ser till att storyn faktiskt publiceras. Den ”manliga redaktionen” är ett tema som understryks av Åker och Rogatchevski: “The newsroom is also characterized as a highly male-dominated space. Women who succeed in this environment are described as adopting a male approach [...]”⁵⁰. Det är svårt att hävda att *Polisspåret* har ett övergripande genustema. I sammanhanget är det dock värt att stanna upp och notera att deras iakttagelse delvis stämmer in även här, fast i det här fallet är det en manlig journalist som hamnar i en sorts beroendeställning till en kvinnlig. Även Anna-Greta Leijon får sägas tillhöra ”hjältarna”. Under bokens gång ersätter hon Sten Wickbom (som tvingades avgå efter Bergling-affären) som justitieminister. Leijon antas vara en individ som kan hjälpa till att lösa mordet, till skillnad från sin manlige företrädare. Att läsaren ska uppfatta Anna-Greta Leijon som en person på ”rätt sida” illustreras, utöver citatet om massmedias ”svek”, även med ett fotografi på sidorna 66–67. Bilden föreställer ett lejon i sten utanför Sveriges riksdag och bildtexten lyder: ”ETT LEJON PÅ VAKT utanför riksdagshusets plenisal”.⁵¹ Uppslaget kommer direkt efter anteckningen för den 19 oktober 1987, den dag då Leijon tillträdde som justitieminister.

Det finns ytterligare en individ bland bokens hjältar: läsaren. Anér lägger mycket vikt vid att läsaren ska känna sig delaktig i hans egen utredning. Läsaren blir den samtalspartner Anér sökte när han började sin dagbok, vi har sett hur han uppmanar läsaren att läsa noga och dra egna slutsatser, samt hur han uppmanar läsaren att skicka kommentarer hem till honom. Men varför är Anér så angelägen att göra läsaren delaktig?

Som vi såg i 1.5.1 är detektivens funktion att återskapa ett kronologiskt narrativ som beskriver hur brottet verkligen gick till, fabulan. Det är berättarens roll att beskriva hur återskapandet går till, själva utredningen (syuzhet).⁵² Det här fungerar inte i *Polisspåret* då Anér inte vet vad som har skett den där natten, han har inte tillgång till fabulan. Det enda han kan beskriva är sin egen utredning, syuzhet. Uppdelningen av hjältar och fiender i boken gör

⁴⁹ Anér, s. 214.

⁵⁰ Åker & Rogatchevski, s. 587.

⁵¹ Anér, s. 66.

⁵² Åker & Rogatchevski, s. 585

att Anér kan främmandegöra läsaren från polisens narrativ. Han kan ”bevisa” att polisen är på fel sida och genom att inkludera läsaren i sitt eget lag skapas ett ”vi”. Polisen och massmedia döljer något för ”oss”. Än så länge stämmer det här väl överens med hur de populärvetenskapliga författare Daniel Helsing har undersökt arbetar, man främmandegör narrativ som tidigare tagits för givet. I nästa steg finns dock en avgörande skillnad: Anér har inte lyxen att låta sina läsare bli bekantgjorda med en förklaring, eftersom den logiska förklaringen ”[...] förvaras inom polisens lås och bom.”⁵³

Det intressanta i det här fallet i jämförelse med deckare, populärvetenskaplig litteratur och till och med en stor del annan ”Palme-litteratur” är just detta – Anér har ingen förklaring att ge läsaren. Han kan inte visa att universum hänger ihop med hjälp av teoretisk fysik, att DDT är en miljöbov, att det var Christer Pettersson, Skandiamannen eller Professor Moriarty som sköt Olof Palme. Han kan inte bekantgöra läsaren igen.

Omöjligheten att bekantgöra läsaren, att ge läsaren svar på alla de frågor som ställs i boken är med största sannolikhet förklaringen till de litterära grepp som används i boken. Som läsare förväntar man sig att få en förklaring i slutet av en bok, när en sådan saknas blir läsaren inte tillfredsställd, man fastnar i det främmandegjorda. Men som undersökningen visar syftar bokens litterära grepp till att skapa en relation mellan läsaren och författaren, en relation byggd på tillit. Därför kan läsaren inte rikta sin frustration över den uteblivna förklaringen mot Anér, han vill ha en förklaring lika mycket som läsaren vill. Istället måste läsaren lägga boken ifrån sig och tillsammans med Sven Anér kräva att få reda på vad det är polisen döljer för oss.

3 Avslutande reflektion

Den här undersökningen har identifierat och analyserat de litterära grepp som används av Sven Anér i boken *Polisspåret*. Undersökningen har varit koncentrerad till de två litterära tekniker som förefaller vara mest framträdande: dagboksformen och stereotypen ”den utredande journalisten”. Analysen har visat att dagboksformen fyller ett antal viktiga funktioner för Anér. En av dessa är dokumentationen av Anérs arbetsprocess, en funktion han själv skriver om i boken. Genom att skapa detta minne – och göra det tillgängligt för läsaren – ger han läsaren möjlighet att själv skapa sig en uppfattning. Samtidigt konstruerar han sig själv som en diametral motsats till Palmeutredningen. På ett tydligt men outtalat sätt visar

⁵³ Anér, s. 243.

Anér att han inte behöver dölja något om hur han arbetar, så varför måste polisen göra det? Vem kan man lita på? Han som spelar med öppna kort eller de som hävdar att det inte finns någon kortlek? Att Anér skrivit sin dagbok medvetet för en tilltäckt publik fyller funktionen att han kunde dokumentera den ovan nämnda arbetsprocessen utan att ha med alla de typiska privata inslag en dagbok annars är fylld av. Samtidigt hade antagligen ingen annan form fungerat för den här typen av bok, vilket undersökningen visat.

Stereotypen den utredande journalisten fyller en förtroendegivande funktion då karaktären är en som läsaren alltid känner igen som den sanningssökande hjälten. Hjalterollen blir i boken dessutom ännu tydligare av att Anér pekar ut fiender. Stereotypen aktualiserade också frågor om fabula och syuzhet, om främmandegöring och bekantgöring. Undersökningen har visat att Anérs litterära tekniker och deras funktioner är en effekt av att Anér inte kan bekantgöra läsaren med en förklaring. Greppen syftar på ett eller annat sätt till att skapa ett band mellan läsaren och Sven Anér. Den här gemenskapen är nödvändig för Anér eftersom han inte kan presentera ett svar på bokens frågor och därför inte heller kan tillfredsställa läsarens behov av bekantgöring. Istället måste udden riktas gemensamt mot polismyndigheten och massmedia.

Avslutningsvis vill jag återigen understryka vikten av att analysera den typ av verk som inte vanligtvis undersöks av litteraturvetare. Daniel Helsing visade med fördel hur litteraturvetenskapen kan användas för att analysera facklitteratur. Helsings författare är dock framstående inom sina fält och med deras namn följer en viss auktoritet. Hur många som har läst *Polisspåret* är inte särskilt lätt att veta. Boken har inte heller en anmärkningsvärt hög konstnärlig kvalité och den tillhör inte en allmän litterär kanon. Trots detta går det med all önskvärd säkerhet att veta att det innehåll som Sven Anér presenterar i boken är del av den massa som till slut fick riksdagen att oberoende granska Palmeutredningen, med motiveringen att det var för det svenska rättssamhällets bästa. Av den anledningen anser jag att det är intressant för litteraturvetenskapen att analysera den här sortens böcker – böcker som ligger på gränsen. Det öppnar upp stora möjligheter för litteraturvetenskapen, analyser av litteratur som inte är kontrahistoria eller kontrafakta – litteratur som är sannolik i en situation där ingen känner till sanningen.

4 Käll- och litteraturförteckning

4.1 Källor

- Anér, Sven. *Polisspåret: mordet på Olof Palme*, 1. uppl., Bokskogen, Göteborg, 1988.

4.2 Tryckta referenser

- Helsing, Daniel. *The literary construction of the universe: narratives of truth, transcendence, and triumph in contemporary Anglo-American popularizations of physics and astronomy*, Centre for Language and Literature, Division of Comparative Literature, Lund University, Diss. Lund: Lunds universitet, 2019, Lund, 2019.
<http://lup.lub.lu.se/record/7705f3bb-0cbd-4c1e-858d-a2cb16665e5f>
- Lejeune, Philippe. *On diary*, red. Jeremy D. Popkin & Julie Rak, övers. Katherine Durnin, University of Hawai‘i Press, Honolulu, 2009.
- Mellor, Felicity. “Between Fact and Fiction: Demarcating Science from NonScience in Popular Physics Books.” *Social Studies of Science*, 2003: 4 s. 509-538.
- Murphy, Mollie K. “Scientific Argument Without a Scientific Consensus: Rachel Carson’s Rhetorical Strategies in the Silent Spring Debates.” *Argumentation and Advocacy*, 2019:3 s. 194–210.
- Rosenwald, Lawrence. *Emerson and the art of the diary*, New York 1988
- SOU 1999:88 *Granskningskommissionens betänkande i anledning av Brottsutredningen efter mordet på statsminister Olof Palme*, Stockholm 1999.
- Saltzman, Joe. *Analyzing the Images of the Journalist in Popular Culture: A Unique Method of Studying the Public’s Perception of Its Journalists and the News Media*. Paper Presented at the Association for Education for Journalism and Mass Communications (AEJMC) in San Antonio, TX. 2005 s. 32.
<http://ijpc.org/uploads/files/AEJMC%20Paper%20San%20Antonio%20Saltzman%202005.pdf>
- Åker, Patrik & Rogatchevski. Andrei ”The Journalist as a Detective: The Media Insights and Critique in Post-1991 American, Russian and Swedish Crime Novels” *Journalism Studies*, 21:5, 2020.

4.3 Otryckt material

- Henricsson, Tobias. ”175. Sven Anér” *Palmemordet* avsnitt 175, 2019-06-05.
<https://play.acast.com/s/palmemordet/175.svenaner>

